

TÃœRKÃ±E KURAN-I KERÃ°M VE TEFSÃ°RÃ° MUHAMMED ESED

15 - Hicr

SuyÃ»tÃ®'ye gÃ¶re bu sure 12. sureden (YÃ»suf) kÃ±sa bir sÃ¼re sonra, bir baÃka deyiÅle, Hz. Peygamber'in Medine'ye hicretinden Ã¶nceki son yÃ±lÃ±n iÅinde vahyedilmiÅtir. Surenin 87. ayetinin Medine'de vahyedildiÅi yolunda RÃ¶zÃ®'nin kaydettiÅi gÃ¶rÃ¼Å gÃ¼venilir herhangi bir doÃrulamadan yoksun olduÅu iÅin rahatlaÃkla gÃ¶zardÃ± edilebilir. AynÃ± dÃ¶neme ait ÅoÃu surede olduÅu gibi, Hicr suresinde de baÃlÃ±ca tema Allah'Ã±n yaratma etkinliÅinin ya da vasfÃ±nÃ±n aÅÃ±k delil ve alametleriyle izharÃ± ve Allah tarafÃ±ndan vahiy yoluyla, Å¶zellikle 9. ayetle bildirildiÅi Å¼zere, bÃ¼tÃ¼n ÅaÃlar iÅin tahrifata karÅÃ± korunacaÅÃ± duyurulan Kur'an'Ã±n vahiy yoluyla insana bahÃ edilen hidayet olgusudur. Surenin ismi 80. ayette geÅen ve Arabistan'Ã±n Hicr adÃ±yla bilinen bÃ¶lgesiyle alakalÃ±dÃ±r. Bu isim, aÅÃ±ktÃ±r ki, sÃ¶zÃ¼ geÅen bÃ¶lge hakkÃ±nda hatÃ±rlanmayacak kadar eski zamanlardan beri anlatÃ±lagelen birtakÃ±m efsane ve menkÃ±belerden dolayÃ± sureye isim olarak Hz. Peygamber'in yakÃ±n arkadaÅlarÃ±nca uygun gÃ¶rÃ¼lmÃ¼ÅtÃ¼r. Bu sÃ¶zcÃ¼Ån, ("taÃlÃ± bÃ¶lge" ya da bazÃ±larÃ±na gÃ¶re "yasak bÃ¶lge/yasaklanmÃ±Å arazi" anlamÃ±na) bir tavsif deÃil, fakat bir yer ismi olduÅu, bu ismi taÃyan ve uzun zamandan beri yeryÃ¼zÃ¼nden silinmiÅ olan eski bir kasabanÃ±n Ptolemy tarafÃ±ndan "Hegra" ve Pliny tarafÃ±ndan "Egra" olarak kaydedilmiÅ olmasÃ±ndan da bellidir. Biz de bu durumu gÃ¶zÃ¼ne alarak surenin ismini tercÃ¼me yoluna gitmeyip Å¶zel bir isim olarak olduÅu gibi bÃ±raktÃ±k.

1. Elif-LÃ¶m-RÃ¶. (1) BUNLAR ilahÃ® kitÃ¶bÃ±n -kendisi aÅÃ±k olan ve hakkÃ± aÅÃ±kÃ±sa gÃ¶steren bir ilahÃ® okuma metninin- ayetleridir. (2)

<i>

1 - Bkz. Ek I. </i>

<i>

2 - MÃ¼bÃ®n sÃ±fatÃ±yla ilgili bu uzun Åeviri cÃ¼mlesi hk. bkz. 12. sure, 2. not. YukarÃ±daki anlam Å¶rgÃ¼sÃ¼ iÅinde kur'Ã¶n terimi (ki, el belirtme takÃ±sÃ± almadÃ±ÅÃ± her yerde "okuma parÃsasÃ±" ya da "okunacak metin" anlamÃ±nÃ± iÃaret etmektedir) ve baÃlacÃ±ndan sonra geliyor; basit anlamÃ±yla "ve" demek olan bu baÃlaÅ, burada mevcut, bilinen ilahÃ® kelÃ¶mÃ± (el-kitÃ¶b) vurgulamak iÅin kullanÃ±ldÃ±ÅÃ±ndan tercÃ¼mede, sÃ¶z konusu cÃ¼mlenin anlamÃ±nÃ± etkilemeksizin hafzedilebilir (kaldÃ±rÃ±labilir). </i>

2. Bir vakit gelecek ki, [Ãimdi] bu gerÅeÃi inkara kalkÃ±Åanlar, keÃke [dÃ¼nya hayatÃ±ndayken] Allah'a boyun eÃip teslim olsaydÃ± diye yerinecekler. (3)

<i>

3 - Bu vahiy -yani Kur'an- Å¼slup ve ifade tarzÃ± olarak kendi aÅÃ±k olduÅuna, hakkÃ± da apaÅÃ±k ortaya koyduÅuna gÃ¶re, onu bilerek reddedenlerin KÃ±yamet GÃ¼nÃ¼'nde herhangi bir mazeretleri olmayacaÃr. Kur'an'da sÃ±kÃ±sa rastlanÃ±ldÃ±ÅÃ± Å¼zere, elleÃ®ne keferÃ± ifadesinde fiilin geÅmiÅ zaman (mazÃ®) kipinde Åekilmesi kÃ¼frÃ¼n (red ve inkarÃ±n) bilerek yapÃ±ldÃ±ÅÃ±nÃ±n iÃaretidir (bkz. 2. sure, 6. not). </i>

3. (Ã imdi) kendi hallerine bÃ±rak onlarÃ±, yiyip (iÅsinler), avunsunlar; bu arada [boÃ hazlarÃ±n] umudu aldatÃ±p oyalasÃ±n onlarÃ±; nasÃ±l olsa gÃ¼nÃ¼ gelince [gerÅeÃi] Å¶Ãrenecekler.

4. Biz, ÅÃ¼nkÃ¼, hiÅbir toplumu, [Ã¶nceden] ilahÃ® bir kelÃ¶mdan bÃ¼tÃ¼nÃ¼yle haberli kÃ±madan (4) helak etmedik;

<i>

4 - Lafzen, "o [toplum,] bilinen bir kitaba (kitâçbun ma'îlâ»m) sahip olmadâ±kâşsa" -yani, sâñzkonusu toplum ya da halk, ilahâ® bir kitap ya da mesaj aracâ±lâ±âÿâ±yla doâÿrunun, eâÿrinin anlamâ±ndan haberdar kâ±lâ±ndâ±âÿâ± halde bilerek bu ilahâ® rehberi tepip reddetmedikâşse: karâÿ. 26:208'deki âÿyu ifade: "Biz hiâşbir toplumu uyarâ±câ±larâ± olmadan helak etmemiâÿizdir"; yahut 6:131'de ki "fertleri [doâÿru ile eâÿrinin anlamâ±ndan] habersiz olduâÿu sâ¼rece Rabbin o toplumu yaptâ±âÿâ± yanlâ±âÿlâ±klardan dolayı± asla yok etmez." </i>

5. (Ve zaten) hiâşbir â¼mmet kendisi iâşin belirlenmiâÿ sâ¼renin bitimini âñne alamayacaâÿâ± gibi erteleyemez de. (5)

<i>

5 - Yani, her â¼mmetin ve terimin en geniâÿ anlamâ±yla, her uygarlâ±âÿâ±n yaâÿyayan bâ¼tâ¼n organizmalar gibi, bâ¼yâ¼me, olgunlâÿma ve nihayet âşâñkâ¼âÿ sâ¼reâşlerinden ibaret, ilahâ® iradenin belirlediâÿi bir yaâÿyama, ayakta kalma sâ¼resi vardâ±r. Bu tabii yasanâ±n ahlakâ® âşâÿrâ±âÿâ±mlarâ± ve ayetin sonraki bâñlâ¼mâ¼nde de iâÿaret edilen anlamâ± hk. bkz. 7:34 ve ilgili 25. not. </i>

6. (Hal bâñyleyken, hakkâ± inkar edenler, yine de): "Ey kendisine [sâñzde] uyarâ±câ±/hatâ±rlatâ±câ± bir mesaj indirilen kiâÿi; sen dâ¼pedâ¼z bir mecnunsun!" diyorlar,

7. "Doâÿru sâñzâ¼ biriyisen, bize melekleri getirsene!" (6)

<i>

6 - Karâÿ. 6:8-9. Hz. Peygamber'in tebligatâ± konusunda inanmayanlarâ±n sarf ettiâÿi bu sâñzlerin alay ve tezyâ®f iâşin olduâÿu bellidir (Zemahâÿerâ®); bizim ayetin âşevirisine yaptâ±âÿâ±mâ±z "sâñzde" ilavesi de bu hususu vurgulamak iâşindir. Bu ayetler her ne kadar âñincelikle Hz. Peygamber'in mâ¼âÿrik âşâÿdaâÿylarâ±yla ilgili gâñrâ¼nâ¼yorsa da, genel anlamda bâ¼tâ¼n âşâÿlar iâşin inanmayanlarâ±n olumsuz tutum ve tavâ±rlarâ±nâ± yansâ±tmaktadâ±rlar.
</i>

8. (Oysa,) Biz melekleri ancak hakk[â±n iktizasâ±] olarak indiririz; (7) ve o zaman da artâ±k [ilahâ® mesajâ± reddetmeleri yâ¼zâ¼nden cezayâ± hak edenler] asla geri bâ±rakâ±lmazlar! (8)

<i>
7 - Zâ±mnen, "Yoksa peygamberâ® bir mesajâ±n doâÿruluâÿunu kabule yanaâÿmayan insanlarâ±n anlamsâ±z, densiz isteklerini karâÿâ±lamak iâşin deâÿil". Ayrâ±ca, sonraki câ¼mlecikten de anlaâÿâ±lacaâÿâ± gibi, meleklerin sâ±radan insanlara fiilen gâñzâ¼kmesi, olsa olsa, Hesap Gâ¼nâ¼'nâ¼n vukuuna (78:39'da "Bu, Nihaâ® Hakikat Gâ¼nâ¼'dâ¼r" sâñzleriyle ifade edildiâÿi gibi) ve dolayâ±sâ±yla yukarâ±da sâñzâ¼ geâşen hakkâ±n inkarcâ±larâ±nâ±n mahkumiyetine delalet eder.
</i>

<i>

8 - Karâÿ. 6:8 -"Eâÿer bir melek gâñndermiâÿ olsaydâ±k, muhakkak ki, her âÿeyin hâ¼kmâ¼ verilip bitmiâÿ olurdu"; bir baâÿka deyiâÿle, Hesap Gâ¼nâ¼ gelip âşatmâ±âÿ olurdu. </i>

9. Kimsenin kuâÿkusu olmasâ±n ki, bu uyarâ±câ±/hatâ±rlatâ±câ± mesajâ±, (9) ayet ayet Biz indirdik: ve yine kimsenin kuâÿkusu olmasâ±n ki, [bâ¼tâ¼n tahriflerden] onu yine Biz koruyacaâÿâ±z. (10)

<i>
9 - Yani, Kur'an'â±. Nezzelnâç fiilinin gramatik yapâ±sâ±, Zemahâÿerâ®'nin 2:23'e iliâÿkin yorumunda belirtmiâÿ olduâÿu gibi, Kitâçb'â±n bir zaman sâ¼resi iâşerisinde tedrâ®cen ("adâ±m adâ±m" ya da "ayet ayet") vahyedildiâÿini â®ma etmektedir (bkz. bizim 2:23 ile ilgili 14. notumuzun son câ¼mlesi). </i>

<i>
10 - â±nceden haber verilmiâÿ olan bu olgu, Kur'an metninin, Hz. Peygamber tarafâ±ndan tebliâÿ edildiâÿi miladâ® yedinci yâ¼zyâ¼dan beri her tâ¼rlâ¼ tahrifattan, ilave ve kâ±saltmadan uzak kalmâ±âÿ olmasâ± gerâşseâÿiyle, hiâşbir kuâÿkuya yer bâ±rakmayacak biâşimde kuvvetle doâÿrulanmâ±âÿtâ±r: hangi tâ¼rden olursa olsun, bu kadar uzun bir sâ¼re benzer biâşimde korunan baâÿka bir kitap âñrneâÿi yoktur. Belirli bazâ± Kur'âçnâ® kelimelerle ilgili olarak ilk dâñnemlerden intikal eden ve klasik mâ¼fessirler tarafâ±ndan yeri geldikâşse zaman zaman iâÿaret edilen okuma (kâ±raat) deâÿiâÿlikleri, fonetik iâÿaret ya da seslendirme farklâ±lâ±klarâ±ndan âñteye gitmemekte ve kural olarak ilgili bâñlâ¼mâ¼n anlamâ±nda herhangi bir deâÿiâÿlikliâÿe yol aâşmamaktadâ±r. (Ayrâ±ca bkz. 85:22'ye dair, levh-i mahfâ±z terimini aâşâ±klayan 11. not.)
</i>

10. GERâ±EK â U Kâ°, [ey Peygamber,] senden âñnce de gelip geâşmiâÿ ayrâ± ayrâ± topluluklara (11) [elâşiler] gâñnderdik;

<i>

11 - â®'a terimi, ana hatlarâ±yla aynâ± inanca sahip, aynâ± davranâ±âÿ ilkelerine baâÿiâ± fakat farklâ± bir gruplaâÿma gâñsteren "topluluk" ve bazan da (bu ayet iâşin olmasa da) "mezhep" yahut "hizip" anlamâ±na geliyor.
</i>

11. onlara hiÅ§bir elÅ§i gelmedi ki, o'nunla alay etmesinler.

12. Biz [mesajÄ±mÄ±zdan yana] bu [alaycÄ± tutumu], (12) iÅ§te bÅ§ylece, o gÅ¼naha gÅ¼mÄ¼lÄ¼p gitmiÅ§ kimselerin yÄ¼reklerine sokarÄ±z,

<i>

12 - KarÅ§. 6:10 ve ilgili 9. not. "MesajÄ±mÄ±zdan yana ... alaycÄ± tutum ..." Å§eklindeki ilavemiz TaberÅ© ve ZemahÅ§erÅ©'nin yukarÄ±daki ibareyle ilgili tefsirlerine dayanmaktadır. Allah'Ä±n hakkÄ± inkar edenleri gÅ¼nah ve sapÄ±klÄ±k iÅ§inde bÄ±rakmasÄ± olgusu hk. bkz. 2. sure, 7. not; ayrÄ±ca 14. sure, 4. not. </i>

13. Å§nceki [zalim]lerin izlediÅ§i yol (ve bu yolda baÅ§ylarÄ±na gelenler) de nicedir gÅ¼zlerinin Å§nÄ¼nde olduÅ§u halde (13) buna inanmazlar.

<i>

13 - Lafzen, "Å§nceki toplumlardÄ±n yaÅ§ama tarzÄ± (sÄ¼nnet) gelip geÅ§tiÅ§i halde" -yani, Allah'Ä±n onlardÄ±n baÅ§Ä±na getirdiÅ§i felaketler Å§teden beri herkesÅ§e bilinen bir mesele olduÅ§u halde (Å°bni KesÅ©r). </i>

14. Hatta onlara gÅ¼kten bir kapÄ± aÅ§saydÄ±k ve oraya biteviye yÄ¼kseliyor olsalardÄ±,

15. kuÅ§kusuz, o zaman da: "Bizim dÄ¼pedÄ¼z gÅ¼zlerimiz baÅ§landÄ±!" diyeceklerdi, "Demek ki, bÄ¼yÄ¼lenmiÅ§ kimseleriz biz!" (14)

<i>

14 - Lafzen, "bÄ¼yÄ¼lenmiÅ§ bir kavimiz". KarÅ§. 6:7; ayrÄ±ca 10:2'nin son paragrafÄ± ve ilgili 5. not. VahyÅ© gerÅ§eklerin "bÄ¼yÄ¼", "sahir" ya da "gÅ¼z baÅ§cÄ±lÄ±kla" nitelendirilmesi, vahiy fikrini ve buna baÅ§lÄ± olarak peygamberlik olgusunu peÅ§inen (a priori) reddeden kimselerin karakteristik Å§zelliÅ§i olarak Kur'an'Ä±n sÄ±kÅ§a iÅ§aret ettiÅ§i bir husustur. GÅ¼Ä¼n harikalarÄ±na iliÅ§kin doÅ§rudan mÄ¼Å§ahedelerin bile "hakkÄ± inkara Å§artlanmÄ±Å§ olanlardÄ±" ikna edemeyeceÅ§ini Å©ma eden yukarÄ±daki iki ayet, dikkatlerimizi yine Allah'Ä±n yaratÄ±cÄ± etkinliÅ§inin bir iÅ§areti olarak tabiatÄ±n harikalarÄ±na Å§eken sonraki pasaja bir giriÅ§ niteliÅ§indedir. </i>

16. GERÄ±EKTEN DE, Biz gÅ¼kyÄ¼zÄ¼ne bÄ¼yÄ¼k takÄ±m yÄ±ldÄ±zlarÄ± (15) serpiÅ§tirdik ve onlardÄ±, seyredenler iÅ§in sÄ¼sleyip bezedik:

<i>

15 - BurÅ©c terimini "bÄ¼yÄ¼k takÄ±m yÄ±ldÄ±zlarÄ±" olarak aktarmamÄ±z TÄ¼cu'l-Å°ArÅ©s'a dayanmaktadır; klasik mÄ¼fessirlerden BeydÄ¼vÅ©, BeÅ§vavÅ© ve Å°bni KesÅ©r terime aynÄ± anlamÄ± verirken, TaberÅ© (MÄ¼cÄ¼hid ve KatÄ¼de'ye dayanarak) terimin genel anlamda "yÄ±ldÄ±zlarÄ±" ifade ettiÅ§ini sÅ§ylemiÅ§tir. </i>

17. Ve onlardÄ± kovulmuÅ§ her tÄ¼rlÄ¼ Å§eytanÅ© gÅ¼ce (16) karÅ§Ä± koruma altÄ±na aldÄ±k;

<i>

16 - Å etane ("uzak oldu [ya da uzaklaÅ§tı]") yahut "yÄ¼dlaÅ§tı, yabancÄ±laÅ§tı") fiilinden tÄ¼reyen Å§eytÄ¼n terimi Kur'an'da sÄ±k sÄ±k, doÅ§ru ve iyi olan her Å§eye uzak ve yabancÄ± olan, doÅ§ru ve iyi olana karÅ§Ä± Å§Ä±kan gÅ¼Å§ ya da etki anlamÄ±nda geÅ§er (TÄ¼cu'l-Å°ArÅ©s, RÄ¼Ä¼b): bu anlamda olmak Å¼zere, sÅ§zgelimi 2:14'de Å§eytÄ¼n sÅ§zcÄ¼Ä¼ "hakkÄ± inkara Å§artlanmÄ±Å§ olanlardÄ±n ya da buna eÅ§ilimli olanlar"Ä±n iÅ§lerindeki kÅ§tÄ¼cÄ¼l dÄ¼rtÄ¼leri ifade iÅ§in kullanÄ±lmÄ±Å§tır. Bu itibarla, Å§eytÄ¼n tabiri, en geniÅ§ ve soyut anlamÄ±yla, meÅ§ru ve geÅ§erli ahlakÅ© ilkelere aykÄ±rÄ± amaÅ§lara, niyetlere yÅ§nelmiÅ§ her tÄ¼rlÄ¼ "kÅ§tÄ¼cÄ¼l" gÅ¼Å§ ve dÄ¼rtÄ¼yÄ¼ ifade eden bir kavramdÄ±r. YukarÄ±daki anlam Å§rgÄ¼sÄ¼ iÅ§inde "KovulmuÅ§ (racÅ©m) her tÄ¼rlÄ¼ Å§eytanÅ© gÅ¼Å§" ifadesi -tÄ±pkÄ± 37:7'deki benzer bir anlam Å§rgÄ¼sÄ¼ iÅ§indeki" "her tÄ¼rlÄ¼ bozguncu, Å§eytanÅ© gÅ¼Å§" (mÄ¼crÄ¼d) ifadesi gibi- aÅ§Ä±kÅ§a, Å°slam Å§Ä¼retisinin Å§iddetle mahkum ettiÅ§i, astrolojik spekÄ¼lasyonlar (mÄ¼neccimlik) yoluyla gelecekte haber verme Å§abalarÄ±nÄ± Å©ma etmektedir; ayetin baÅ§Ä±ndaki gÅ¼Ä¼ye ve yÄ±ldÄ±zlara iliÅ§kin atÄ±f da bunun iÅ§indedir. Allah'Ä±n gÅ¼kleri her tÄ¼rlÄ¼ kÅ§tÄ¼cÄ¼l gÅ¼ce karÅ§Ä± "koruma" altÄ±na aldÄ±Ä¼Ä±nÄ± dile getiren ifade, O'nun, bu gÅ¼Å§ler ya da bÅ§yle gÅ¼Å§leri elinde tuttuÅ§unu vehmeden kimseler iÅ§in astroloji (ilm-i nÄ¼cÄ¼m) ya da "gizli ilimler" denen spekÄ¼latif disiplinler yoluyla "insanÄ±n algÄ± ve tasavvur gÅ¼cÄ¼nÄ¼ aÅ§yan konular" (Å§ayb) hakkÄ±nda gerÅ§ek bir bilgi elde etmelerini imkansÄ±z kÄ±ldÄ±Ä¼ gerÅ§eÅ§ini vurgulamaktadır. </i>

18. Å§yle ki, [(gÅ¼Ä¼n) sÄ±rlarÄ±nÄ±] Å§almaya kalkÄ±Å§acak olan(lar)Ä±n (17) ardÄ±na hemen parlak bir alev takÄ±lÄ±r.

<i>

17 - Lafzen, "ancak kim ki kulak misafiri olmaya Å§alÄ±Å§ır..." yahut "o kadar ki, kim gizli gizli iÅ§itmeye Å§alÄ±Å§ır..." Bu ifade, Å§yle gÅ¼rÄ¼nÄ¼yor ki, bilinmeyen Å¼lemi yukarÄ±da sÅ§zÄ¼ geÅ§en yasak yollarla ("gizlice", "hÄ±rsÄ±zlÄ±k yoluyla") keÅ§fetmek iÅ§in giriÅ§ilen her Å§abayÄ± kaÅ§Ä±nÄ±lmaz olarak "parlak bir alev" in yani, yakÄ±cÄ± bir

dÃ¼ÅkÃ±rÃ±klÃ±ÃÃ±nÃ±n, apaÃ§Ã±k bir hÃ¼sranÃ±n izlediÃini iÃaret etmektedir. (KarÃ. 37:10.)

19. Ve yeryÃ¼zÃ¼nÃ¼ yayÃ±p Ã¼zerine yerinden oynatÃ±lmaz daÃylar yerleÃtirdik; ve orada [hayatÃ±n] her tÃ¼rÃ¼nÃ¼ dengeli bir biÃ§imde bÃ¼yÃ¼p boyvermesini saÃladÃ±k;

20. Ve yine orada hem sizin iÃ§in, hem de rÃ±zkÃ± size baÃlÃ± olmayan (18) Ãteki bÃ¼tÃ¼n canlÃ±lar iÃ§in geÃ§im vasÃ±talarÃ± saÃladÃ±k.

<i>

18 - Lafzen, "rÃ±zÃ±klandÃ±rÃ±cÃ±sÃ± siz olmadÃ±ÃÃ±nÃ±z"; yani, bitki ya da hayvan tÃ¼rÃ¼nden, sizin bakÃ±p beslemediÃiniz ama yine de varlÃ±klarÃ± idame ettirilen Ãteki bÃ¼tÃ¼n canlÃ±lar. En geniÃ anlamÃ±yla bu ifade, insan da dahil, yaÃayan bÃ¼tÃ¼n varlÃ±klarÃ±n yalnÃ±z ve yalnÃ±z Allah tarafÃ±ndan rÃ±zÃ±klandÃ±rÃ±ldÃ±ÃÃ±nÃ± vurgulamaktadÃ±r (karÃ. 11:6).

21. Ã¼nkÃ¼ hiÃ§bir Ãey yoktur ki, kaynaÃÃ± Bizim katÃ±mÃ±zda olmasÃ±n; (19) ve Biz hiÃ§bir Ãey indirmeyiz ki, kusursuzca belirlenmiÃ bir ÃlÃ§Ã¼ye, bir uyuma dayanmasÃ±n. (20)

<i>

19 - Lafzen, "onun hazinesi ancak Bizim yanÃ±mÃ±zdadÃ±r".

20 - Lafzen, "ve bir kadere/ÃlÃ§Ã¼ye uygun olmadÃ±kÃ§a onu indirmeyiz (ya da "yaratmayÃ±z"): yani, Allah'Ã±n Ãyü ya da bu planÃ±n gereÃine ve belirli herhangi bir nesnenin ya da olgunun o plan iÃ§inde ortaya koymasÃ± ÃngÃ¼rlÃ¼len role ya da iÃleme uygun olmadÃ±kÃ§a..."

22. [Bitkileri] dÃllendirmek, bereketlendirmek iÃ§in (21) rÃ¼zgarlarÃ± gÃ¼nderiyor; ve ayrÃ±ca, susuzluÃunuzu gidermek iÃ§in gÃ¼kten su indiriyoruz; yoksa onun kaynaÃÃ±nÃ± elinde tutan siz deÃilsiniz.

<i>

21 - Yani, hem tozlaÃmada oynadÃ±klarÃ± rol iÃ§in, hem de yaÃmur yÃ¼klÃ¼ bulutlarÃ± sÃ¼rÃ¼klemeleri iÃ§in.

23. Ve muhakkak ki, hayatÃ± bahÃeden de, ÃlÃ¼me hÃ¼kmeden de Biziz; ve geÃ§ici olan gÃ¼Ã§Ã¼p gittikten sonra her Ãeyin sahibi olarak kalacak olan yine Biziz! (22)

<i>

22 - Lafzen, "varisler (vÃ¼risÃ±n) Biziz [ya da "Biz olacaÃÃ±z]": ÃstinasÃ±z tÃ¼m mÃ¼fessirlerin ortak gÃ¼rÃ¼Ã¼ne gÃ¼re, vÃ¼ris teriminin, "selefi (ÃncÃ¼lÃ¼) gÃ¼Ã§Ã¼p gittikten sonra geride kalan kimse" anlamÃ±ndaki kullanÃ±mÃ±na dayanan deyimsel bir mecaz. YukarÃ±da, yaratÃ±lmÃ±Ãlar Ãlemi sahneden Ã§ekildikten sonra bakÃ± kalacak olanÃ±n Allah olduÃu ifade ediliyor. (KarÃ. Allah'a izafeten, 3:180 ve 57:10'da kullanÃ±lan "gÃ¼klerin ve yerin mirasÃ±" ifadesi.)

24. Muhakkak ki, Biz sizden Ãnce geÃ§ip gidenleri de [her halleriyle]Ã biliyoruz, sizden sonra gelecek olanlarÃ± da elbet biliyoruz; (23)

<i>

23 - Yahut: "Sizden Ãnce [Bize doÃru]Ã hÃ±zla yol alanlarÃ± da, aÃÃ±rdan alanlarÃ± (yahut "geride kalanlarÃ±") da". Bu yorumlarÃ±n ikisi de ilk mÃ¼fessirler tarafÃ±ndan aynÃ± derecede caiz gÃ¼rlÃ¼mektir.

25. Ve kuÃkusuz, [Hesap GÃ¼nÃ¼nde] onlarÃ±n hepsini bir arada toplayacak olan senin Rabbindir; gerÃ§ekten de her Ãeyin aslÃ±nÃ± bilen, doÃru hÃ¼kÃ¼m ve hikmetle edip-eyleyen O'dur.

26. GERÃ±EK Å U KÃ°, Biz insanÃ± ses veren balÃ§Ã±ktan, biÃ§im verilebilir, ÃzlÃ¼, kara bir balÃ§Ã±ktan (24) yarattÃ±k.

<i>

24 - Kur'an'da, insanÃ±n "balÃ§Ã±ktan (tÃ¼n)" yahut "topraktan (turÃ¼b)" yaratÃ±ldÃ±ÃÃ±na dair pek Ã§ok referans bulunmaktadÃ±r; her iki terim de, hem insanÃ±n biyolojik menÃindeki basitliÃi, hem de insan bedeninin ya da organizmasÃ±nÃ±n -baÃka terkipler ya da baÃka elementer biÃ§imlenmeler iÃ§inde olsa da- toprakta ya da topraÃÃ±n stÃ¼nde var olan organik ve inorganik muhtelif unsurlardan kompoze edilmiÃ olduÃu gerÃ§eÃini iÃaret etmektedir. ÃeÃ§ kere bu surede, bir kere de 55:14'de geÃ§en salsÃ¼l tabiri, toprak ya da balÃ§Ã±k kavramÃ±na bir boyut daha eklemektedir. Pek Ã§ok filoloji otoritesine gÃ¼re, bu tabir, vurulduÃu zaman "ses Ã§Ã±karan kuru balÃ§Ã±k" anlamÃ±na gelmekte ve Kur'an'da mÃ¼nhasÃ±ran insanÃ±n yaratÃ±ldÃ±ÃÃ±yla ilgili olarak kullanÃ±ldÃ±ÃÃ± gÃ¼zÃ¼nÃ¼nde bulundurulursa, hem insanÃ± Ãteki hayvan tÃ¼rlerinden ayÃ±ran konuÃma ya da dil Ã¼retme yeteneÃine, hem de insan varlÃ±ÃÃ±nÃ±n kolay kÃ±rÃ±labilir ve zayÃ±f yaratÃ±ldÃ±ÃÃ±na iÃaret etmektedir (karÃ. 55:14'de geÃ§en "Ã§Ã¼mlek gibi" yahut "piÃirilmiÃ

balâşâ±k gibi" ifadesi). CÂ¼mleinin kuruluş tarzâ±nâ±n da gâ¶sterdiâ¶i gibi, salsâ¶l'in hame'den inkiâ¶af ettiâ¶i ifade edilmektedir (Râ¶zâ¶). Hame', bazâ± otoritelere gâ¶ire, "kokuâ¶muâ¶ kara â¶samur" ya da "kara balâşâ±k" anlamâ±na gelen hame'eh'nin â¶oâ¶yuludur. Hame' ismini nitelendiren mesnâ»n sâ±fatâ± ise, Râ¶zâ¶'nin belirttiâ¶i gibi, hem terkip (bileâ¶im) olarak "deâ¶iâ¶tirilmiâ¶", tahvâ¶l edilmeliâ¶", hem de "biâ¶sim verilmiâ¶" yahut "biâ¶simlendirilmiâ¶" anlamâ±na geliyor: Bizim, â¶seviride kullandâ±â¶mâ±z "biâ¶sim verilebilir â¶zîâ¶¼ ..." ifadesi de mesnâ»n sâ±fatâ±nâ±n bu iki boyutlu anlamâ±na iâ¶aret etmek â¶basâ±nâ± yansâ±tmaktadâ±r. Kanaatimizce burada, insanâ±n, "ses veren balâşâ±k" sâ¶zâ¶¼yle tanâ±mlanan fiziksel varlâ±â¶nâ±n biâ¶sim ve â¶z (kalâ±p ve terkip) olarak, iâ¶inde Allah'â±n yaratâ±lâ±â¶ planâ±na gâ¶ire inkiâ¶af edip ya da evrimleâ¶ip geliâ¶tiâ¶i ilkel biyolojik â¶sevire ve koâ¶ullarâ±n bir tasviriyile karâ¶â± karâ¶â±yayâ±z.

27. Gâ¶râ¶¼nmeyen yaratâ±klarâ± ise, ondan [â¶sok] â¶nce, yakâ±câ±/bunaltâ±câ± yellerin ateâ¶inden yaratmâ±â¶tâ±k. (25)

<i>
25 - Karâ¶. 55:15 - "â¶yaâ¶rtâ±câ±/â¶yaâ¶kâ±nîâ±k verici bir ateâ¶ten (mâ¶ricin min nâ¶r)", yani maddâ¶ olmayan (ya da fizik â¶tesi) unsurlardan. â¶eviriye "gâ¶râ¶¼nmeyen yaratâ±klar" â¶eklinde aktarâ±lan câ¶n ismi, aslâ±nda tekil bir isim olup bâ¼tâ¼n "insaniâ±â¶" bir tâ¼r, bir cins olarak ifade etmekte kullanâ±lan "insâ¶n" tekil ismi gibi, sâ¶zkonusu gâ¶râ¶¼nmeyen yaratâ±klarâ± ya da gâ¶â¶leri tâ¼r/cins olarak ifade eden bir cins ismi durumundadâ±r burada. 6:100'e iliâ¶kin 86. notta (â¶oâ¶yulu cinn olan) câ¶n sâ¶zcâ¶¼â¶¼nâ¼n etimolojisine kâ±saca temas edilmiâ¶tir. Ek III'de sâ¶zcâ¶¼â¶¼n anlamâ± hakkâ±nda daha ayrâ±ntâ±lâ± bir aâ¶â±klama yer almaktadâ±r. </i>

28. Ve hani, Rabbin meleklerle: "Haberiniz olsun, Ben biâ¶sim verilebilir â¶zîâ¶¼ kara balâşâ±ktan bir â¶lâ¼mîâ¼ varlâ±k yaratacâ¶m" demiâ¶ti,

29. "Ona belirli bir biâ¶sim verip de ruhumdan â¼flediâ¶im zaman onun â¶nâ¼nde yere kapanâ±n!" (26)

<i>
26 - Karâ¶. 2:30-34 ve ilgili notlar; ayrâ±ca, 7:11-18. â¶nsanâ±n yaratâ±lâ±â¶ ve Allah'â±n meleklerle o'nun â¶nâ¼nde secde etmelerini (yere kapanmalarâ±nâ±) buyurmasâ±yla ilgili tâ¼m ifadelerin taâ¶dâ¶â¶ temsâ¶lâ¶ karakter, Allah'â±n "Ben â¶lâ¼mîâ¼ bir varlâ±k (beâ¶yer) yaratacâ¶m ... ve ona belirli bir biâ¶sim verdiâ¶im ... zaman ... ilh." tarzâ±ndaki sâ¶zlerinde kendini aâ¶â±kâ¶a ortaya koymaktadâ±r; â¶nkâ¼, aâ¶ktâ±r ki, Allah'â±n yaratma eylemini tamamlamasâ± iâ¶in bir zaman aralâ±â¶na ihtiyacâ± yoktur -â¶yle ki, "O bir â¶eyin olmasâ±nâ± istediâ¶i zaman, yalnâ±zca ona â¶OI!" der, -ve (o â¶ey) oluverir!" (karâ¶. 2:117, 3:47 ve 59, 6:73, 16:40, 19:35, 36:82 ve 40:68). Allah'â±n insana "ruhundan â¼flemesi" ifadesi, kuâ¶kusuz, ona hayat, bilinâ¶ ve duyarlâ±k yani, bir can bahâ¶ettiâ¶ini dile getiren mecazâ¶ bir ifadedir. </i>

30. Bunun â¼zerine meleklerin hepsi topluca yere kapandâ±lar,

31. yalnâ±zca â¶blis (buna katâ±lmadâ±); yere kapananlarla birlikte olmaya yanaâ¶madâ± o. (27)

<i>
27 - Bkz. 7:11 â¼zerine 10. not. â¶ eytan'â±n bu "baâ¶kaldâ±rma" tavrâ±nâ±n altâ±nda yatan anlam iâ¶in bkz. aâ¶â¶da 31. not. </i>

32. "Ey â¶blis!" diye buyurdu Allah, "Seni yere kapananlarla beraber olmaktan alâ±koyan sebep ne?"

33. "Ses veren bir balâşâ±ktan, biâ¶sim verilmiâ¶ â¶zîâ¶¼ bir â¶samurdan yaratâ±â¶n â¶lâ¼mîâ¼ bir varlâ±â¶n â¶nâ¼nde yere kapanmak bana yakâ±â¶maz!" diye karâ¶â±lâ±k verdi [â¶blis].

34. "â±k git â¶yleyse bu [melekâ¶ makam]dan!" diye buyurdu O; "â¼nkâ¼, sen artâ±k kovulmuâ¶ birisin!

35. Ve bil ki, Hesap Gâ¼nâ¼'ne kadar lâ¶net[im] peâ¶inde (28) olacak!"

<i>
28 - Lafzen, "senin â¼zerinde". </i>

36. "Madem â¶yle, ey Rabbim," dedi [â¶blis], "bana â¶lâ¼mden kalkâ±lacaâ¶ Gâ¼n'e kadar zaman tanâ±!"

37. "Pekala, â¶yle olsun:" diye buyurdu O, "kendilerine zaman tanâ±nanlardan biri olacaksâ±n,

38. (tabii,) vakti [ancak Benim tarafâ±mdan] bilinen o Gâ¼n'e kadar."

39. [Bunun â¼zerine â¶blis:] "Beni yolun dâ±â¶na attâ±â¶n iâ¶in, (29) ben de, kuâ¶kusuz, yeryâ¼zâ¼nde

[kâfî tî'âlî kleri] onlara sâ'leyip bezeyeceyim ve muhakkak ki onlar hepini ayartıp yoldan âşâkaracaâyâ±m,

<i>
29 - Bkz. 7. sure, 11. not. </i>

40. Yalnâ±zca Senin gerâşek kullarâ±n (30) bunun dâ±âyâ±nda [kalacak]!"

<i>
30 - Lafzen, "Senin ihlasâ±/samimâ± kullarâ±n"... yani, Allah'a karâyâ± sorumluluk bilinci taâyâ±yan ve buna baâyâ± olarak "Â eytan'â±n hiâşbir ayartmasâ±nâ±n" yoldan âşâkaramayacaâyâ± kimseler. (Keza bkz. aâyâ±da 32. not.) </i>

41. "Benim iâşin, doâyru yol budur:" (31) dedi O,

<i>
31 - Yani, "Benim istediâyim (de) budur" -â°blis'in (ya da Â eytan'â±n) insana iâyva vermesi, ayartmaya âşalâ±âymasâ±; ama Allah'a karâyâ± sorumluluk bilinci taâyâ±yanlara nâ'fâ±z edememesi, onlarâ±n â±zerinde etkili olamamasâ±. Bununla Kur'an âyunu aâşâ±kiâ±âyâ kavuâyurtmaktadâ±r ki, yaratâ±câ±sâ±na karâyâ± gâqrâ'nâ'âyte "baây kaldâ±rmasâ±"na raâymen, Â eytan, gerâşekte, Allah'â±n planâ±nda belli bir iâylevi yerine getirmekte ve daimâ± bir ayartâ±câ± olarak, insanâ±n, iyiyle kâfî tî'âlî arasâ±nda bir seâşim yapmasâ± iâşin kendisine Allah tarafâ±ndan verilen serbestiyi kullanmasâ±na ya da tecrâ±be etmesine vesâ±le olmaktadır. (Bu konuda bkz. 19:83, keza 2:34 hk. 26. not; 7:24 hk. 16. not.) </i>

42. "aslâ±nda, [zaten] yoldan âşâkmâ±ây olup da [kendi iradeleriyle] senin peâyine takâ±lanlarâ±n dâ±âyâ±nda, Benim kullarâ±m â±zerinde senin bir nâ'fâ±zun olmayacaktâ±r. (32)

<i>
32 - Lafzen, "iâyvâç'ya kapâ±lâ±p da senin peâyine dâ'âylenler hariâş". (Karây. 14:22'de iâyaret edilen bu ayete gâqr, Â eytan eski takipâşilerine Ceza Gâ'nâ'nde ââyyle hitab edecek: "Sizin â±zerinizde gerâşekte bir nâ'fâ±zum yoktu: sizi sadece âşââyâ±râ±yordum; siz de bana icabet ediyordunuz".) Yukarâ±daki pasajla 7:11-18. ayetler arasâ±ndaki baâyâ±ca farklâ±lâ±k bu câ±mleden ibarettir. </i>

43. Berikilerin hepsi iâşin vaad edilen varâ±ây yeri, muhakkak ki, cehennemdir,

44. o cehennem ki, yedi kapâ±dan girilir; her kapâ±dan onlardan (gâ'nahlarâ±nâ±n niteliâyine gâqr) ayrâ± bir kafil halinde". (33)

<i>
33 - Lafzen, "yedi kapâ±sâ± ve her kapâ± iâşin onlardan taksim edilmiây bir kafil/bir câ±z var". Bu ifade muhtemelen cehennemin, yani gâ'nahlarâ±nâ±n derecesine gâqr, "Â eytan'a uyanlar"â± âyte dâ'nyada bekleyen azabâ±n yedi derecesini ya da yedi seviyesini dile getirmektedir (Râçzâ±; Taberâ±'nin kaydettiâyine gâqr Katâçde de buna benzer bir aâşâ±klama yapmâ±âytır). Ayrâ±ca unutulmamalâ±dâ±r ki, "cehennem" kavramâ±, Kur'an'da aynâ± konuda kullanâ±lan yedi isimden biri olarak onlar gibi mecazâ±dir. (Bâyle olmasâ± da zarurâ±dir, âşâ±nkâ± bu isimler Kur'an'â±n el-âyayb diye tanâ±mladâ±âyâ±, insanâ±n algâ± ve tasavvur sâ±nâ±rlarâ±nâ±n dâ±âyâ±nda kalan alanla ilgilidirler). Sâ±zkonusu isimler: nâçr ("ateây"; genel bir tabirdir), cehennem, cehâ±m ("harlâ± ateây"), saâ±r ("harlâ± alev"), sakar ("kavurucu ateây" ya da "cehennem ateây"), lezâç ("hiddetli alev/alev pâ'askâ'rtâ'sâ±") ve hutame ("ezici azap"). Belirttiâyimiz gibi, âyte dâ'nyaya iliâykin bu azap tanâ±mlarâ± besbelli temsâ±lâ± olduâyuna gâqr, diyebiliriz ki, "cehennemin yedi kapâ±sâ±" ifadesi de aynâ± niteliktedir ve dâ'nyaya hayatâ±nda yapâ±lan/edilenlerle ilgili olarak "cehenneme gâqtâ±ren yedi yolu" iâyaret etmektedir. Ayrâ±ca, bilindiây gibi, Sâçmâ± dillerde -ve âzellikle klasik Arapâşa'da- "yedi" sayâ±sâ± âşok kere "muhtelif" ya da "deâyâyik/âşeyitli" anlamâ±nda âşokluk, âşeyitlilik ifade etmek iâşin kullanâ±lmaktadâ±r (karây. Lisâçnu'l-â'Arab, Tâçcu'l-â'Arâ±s, ilh.): Bunun iâşindir ki, yukarâ±daki Kur'âçnâ± ifadenin de "cehenneme gâqtâ±ren âşeyitli yollar", bir baâyka deâyyle "gâ'nah iâylemenin muhtelif yollarâ±" gibi bir anlam taâyâ±dâ±âyâ± pekala sâylenebilir. </i>

45. ALLAH'A karâyâ± sorumluluk bilinci taâyâ±yan kimseler ise, onlar [kendilerini] hasbahâşeler iâşinde gâqzelerin, kaynaklarâ±n baâyâ±nda [bulacaklar],

46. "Esenlik ve gâ±venlik iâşinde girin oraya!" [sâzleriyle karâyâ±lanacaklar orada].

47. [O zaman]â Biz onlarâ± iâşlerinde [kalmâ±ây] olabilecek nahoây duygu ve dâ'âyâncelerden arâ±ndâ±racaâyâ±z ve [bâylece] birbirleriyle kardeây olarak mutluluk tahtlarâ± â±zerinde karâyâ± karâyâ±ya oturacaklar. (34)

<i>

58. "Biz, doÄYrusu, gÄ¼naha gÄ¼mÄ¼lÄ¼p giden [helak edilecek] bir topluma (41) gÄ¼nderildik" diye cevap verdiler,

<i>

41 - Yani, Sodom halkÄ±na (bkz. ayrÄ±ca 7:80-84; 11:77-83). </i>

59. "LÄ»t'un ailesi bu hÄ¼kmÄ¼n dÄ±ÄYÄ±nda; onlarÄ±n hepsini, eksiksiz kurtaracaÄYÄ±z,

60. bir tek, [Allah'Ä±n, hakkÄ±nda:] Ä`Biz geride kalanlarÄ±n arasÄ±nda olmasÄ±nÄ± Ä¼ngÄ¼rdÄ¼k!' [dediÄYi, LÄ»t'un]
karÄ±sÄ± bunun dÄ±ÄYÄ±nda". (42)

<i>

42 - Bkz. 7:83 ve ilgili 66. not; ayrÄ±ca 11:81 ve 66:10. "Allah'Ä±n, hakkÄ±nda ... dediÄYi" yolundaki ilavemiz kaddernÄ¼ fiilinin Ä¼stÄ¼ Ä¼rtÄ¼dÄ¼ olarak iÄYaret ettiÄYi anlamdan Ä¼tÄ¼rÄ¼dÄ¼; Ä¼Ä¼nkÄ¼ "karar verdik", "Ä¼ngÄ¼rdÄ¼k" ya da "takdir ettik" anlamÄ±yla bu fiil Kur'an'da kaÄ¼Ä±nÄ±lmaz olarak mÄ¼nhasÄ±ran Allah'a izafe edilen bir eylemi iÄYaret eder. NotlarÄ±mÄ±zda tekrar tekrar belirttiÄYimiz gibi, Allah'Ä±n bir gÄ¼nahkarÄ±n gÄ¼nah iÄYlemesini ya da hakkÄ±n sesine saÄYÄ±r kalmÄ±nÄ± "takdir etmesi" yahut "Ä¼ngÄ¼rmesi", O'nun koyduÄYü tabii yasalarÄ±n, psiko-sosyal ilkelerin ifadesi iÄ¼in baÄYvurulan temsÄ¼lÄ¼ bir Ä¼slubun, bir anlatÄ±m tarzÄ±nÄ±n Ä¼rÄ¼nÄ¼dÄ¼r. Bu husus 2. surede 7. notta aÄ¼Ä±klanmÄ±ÄYtÄ±r. "Allah'Ä±n takdir etmesi" sÄ¼zÄ¼, ayrÄ±ca, daha yaygÄ±n bir ifadeyle, Allah'Ä±n, kullarÄ±nÄ±n belirli koÄYullarda nasÄ±l davranacaÄYÄ±nÄ± mutlak manada Ä¼nceden bilmesi anlamÄ±na da gelmektedir (ZemahÄYerÄ¼). AyrÄ±ca bkz. 11:34 hk. 56. not; 14:4 hk. 4. not. </i>

61. VE ELÄ°LER, LÄ»t'un evine gelince,

62. (LÄ»t onlara): "DoÄYrusu, siz [burada] tanÄ±nmayan kimselersiniz!" (43) dedi.

<i>

43 - Kendi ÄYehrinin gÄ¼nahkar insanlarÄ±nÄ±n saldÄ±rÄ±sÄ±na uÄYrayabilecekleri konusundaki kaygÄ±larÄ±nÄ± Ä¼ma eden bir ifade (karÄY. 11:77 ve ilgili 107. not). </i>

63. Onlar da: "Evet, fakat biz sana, [kÄ¼-tÄ¼lÄ¼kten yana olanlarÄ±n] ÄYÄ¼phe edip durduklarÄ± ÄYey[i (44) duyurmak] iÄ¼sin geldik" diye cevap verdiler,

<i>

44 - Lafzen, "sÄ¼reklÄ¼ ÄYÄ¼phe iÄ¼inde olduklarÄ± (kÄ¼nÄ¼) ÄYeyi" -Yani, bilerek isteyerek iÄYledikleri gÄ¼nahlarÄ±n kaÄ¼Ä±nÄ±lmaz bir sonucu olarak, bu dÄ¼nyada ya da Ä¼teki dÄ¼nyada uÄYrayacaklarÄ± azabÄ±; gÄ¼nahkarlarÄ±n Ä¼ok defa alay konusu yaptÄ±klarÄ± tehdidin tahakkukunu (karÄY. 6:57-58, 8:32, 11:8 ve ilgili notlar). Bizce, Hz. LÄ»t toplumunun ve ahlakÄ¼ ilkelere karÄYÄ± inatÄ¼Ä± umursamazlÄ¼klarÄ± yÄ¼zÄ¼nden cezalandÄ±rÄ±lan Ä¼teki sapÄ¼k ve gÄ¼nahkar toplumlarÄ±n kÄ±ssalarÄ±nÄ±n bu surede tekrarlanmasÄ±nÄ± gerektiren sebep bu aÄ¼Ä±klamaya konu olan cÄ¼mleyle anlatÄ±lmak istenen husustur. </i>

64. "ve sana [gerÄ¼şikleÄYmesi kaÄ¼Ä±nÄ±lmaz olan] hakkÄ± getirdik; (45) Ä¼Ä¼nkÄ¼, kuÄYku yok ki, biz doÄYruyu sÄ¼ylÄ¼yoruz".

<i>

45 - Lafzen, "Biz sana hakkÄ± getirdik [yahut, "hak ile geldik"]". </i>

65. Bu durumda artÄ¼ sen, ailenle birlikte gecenin bir vaktinde yola koyul; sen onlarÄ± geriden takip et; sizden hiÄ¼ kimse arkasÄ±na bakmasÄ±n; (46) yalnÄ±zca emredildiÄYiniz yÄ¼ne doÄYru ilerleyin".

<i>

46 - "Arkaya bakmak"tan mecaz yoluyla kasdedilen anlamla ilgili bir aÄ¼Ä±klama iÄ¼sin bkz. 11. sure, 112. not.

</i>

66. Ve [elÄ¼ilerimiz aracÄ±lÄ±ÄYÄ±yla] o'na ÄYü hÄ¼kmÄ¼ tebliÄY ettik: "Bu [gÄ¼nahkar]larÄ±n son kalÄ±ntÄ±larÄ± da sabaha varmadan silinip ortadan kaldÄ±rÄ±lacaktÄ±r". (47)

<i>

47 - Lafzen, "kesilip atÄ±lacak". </i>

67. Bu arada, ÄYehir halkÄ± sevinerek (48) [LÄ»t'a] geldiler.

<i>

48 - ZÄ±mnem, "eli yÄ¼zÄ¼ dÄ¼zgÄ¼n konuklarÄ±n varlÄ±ÄYÄ±na sevinerek". AyrÄ±ca, bkz. 7:80-81; 11:77-79 ve ilgili notlar. </i>

57 - Yani, birbirlerine komâÿu bâÿligelde yaÿayan (bkz. 7. sure, 67. not), akibetleri itibariyle, bir vakitler oturduklarâ± bâÿligelde geÿen ana yol gibi kolay gâÿrâ¼lebilir, kolay fark edilebilir bir âÿrnek teÿkil eden Hz. Lâ»t ve â uayb topluamlarâ±. </i>

80. VE [benzer biâšimde], Hicr halkâ± (58) da [Bizim] gâÿnderdiklerimizi yalanlamaya kalkâ±ÿtâ±lar:

<i>

58 - Yani, Âslam âÿncesi âšaÿlarda, Hicaz'â±n kuzey ucunda Teymâç' vadisinin gâ¼neyindeki el-Hicr denen bâÿlgede yaÿamâ±ÿ olan Semâ»d kavmi (bkz. 7. sure, 56. not). Semâ»d kavminin kâ±ssasâ± 7:73-79'da anlatâ±lmaktadâ±r.

</i>

81. Oysa, onlara mesajlarâ±mâ±zâ± bahâÿyetmiâÿtik; ne var ki, onlara inatla sâ±rt âševirdiler;

82. gâ¼ya, daÿylarâ± yontarak kendilerine gâ¼venli konutlar yapâ±yorlardâ±: (59)

<i>

59 - Bkz. 7:74 ve ilgili notlar (âÿzellikle 59. not). </i>

83. ama sonunda, (bir) sabah erkenden onlarâ± da [hak ettikleri azabâ±n]â gâ¼râ¼ltâ¼sâ¼ apansâ±z yakalayâ±verdi;

84. ellerine geÿirdikleri [gâ¼âš] kendilerine bir yarar saÿlamadâ±.

85. ÂMDÂ°, [unutma ki,] Biz gâÿkleri ve yeri ve bu ikisi arasâ±nda var olan her âÿeyi, onlarâ± [iâšsel]â bir gerâšekliâÿe baÿiâ± kâ±lmeden yaratmadâ±k; (60) [Bu gerâšeâÿin bâ¼tâ¼nâ¼yle apaâšâ±k ortaya âšâ±kacaâÿâ±] Saat mutlaka gelecektir. Bunun iâšindir ki, [insanlarâ±n kusurlarâ±nâ±] gâ¼zel, katâ±ksâ±z bir olgunlukla karâÿâ±la:

<i>

60 - Âllâç bi'l-hakk (lafzen, "hak ile [yahut] hak â¼zere] olmaksâ±zâ±n") ifadesi iâšin seâšilen bu karâÿâ±iâ±k hk. bir aâšâ±klama iâšin bkz. 10. sure, 11. not. </i>

86. âšâ¼nkâ¼, senin Rabbindir, her âÿeyin âÿzâ¼nâ¼ bilen ve her âÿeyin gerâšek ve mutlak Yaratâ±câ±sâ±! (61)

<i>

61 - Yani, "Allah bâ¼tâ¼n insanlarâ±, bulunduklarâ± âÿartlarda, taÿâ±yacaklarâ± tabii/fâ±trâ± nitelikleri ve farkiâ±iâ±klarâ± (Râçzâ±) -pek tabii, hata ve kusurlarâ±nâ± da- eksiksiz bir bilgiyle bilerek yaratmâ±ÿtâ±r." (Karâÿ. 7:199, "Ânsan fâ±tratâ±nâ±n kabule yatkâ±n olduÿu yolu tut; iyi olanâ± emret" -ve ilgili 162. not.) </i>

87. VE GERâ±EK â U Kâ°, Biz sana sâ±k sâ±k tekrarlanan [ayetlerden oluÿan] yedili [bir sure] bahâÿyettik ve [bâÿylece senin âÿnâ¼ne] yâ¼ce Kur'an'â± [aâšâ±p serdik]: (62)

<i>

62 - Bu sâÿizlerle sâÿylem, surenin baÿâ±nda beyan edilen ve 85. ayette de dolayiâ± olarak temas edilen temaya; yani, Allah'â±n yaratma eyleminin anlam ve amacâ±nâ± henâ¼z fark edemeyen insana ahlakâ± ve manevâ± bir rehber olmak â¼zere ilahâ± kitabâ±n vahyedilmesi konusuna yeniden dâÿnâ¼lmâ¼ÿ oluyor. Hz. Peygamber'in ileri gelen sahâçbâ±lerinden bazâ±larâ± da dahil, bu hususta sâÿiz sahibi âÿahsiyetlerin âšoâÿunluâÿuna gâÿre, "âšok-tekrarlanan yedili" (ya da "âšok-tekrarlanan yedi") tabiri, Kur'an'â±n ilk suresine Muhammed (s)'in kendisi tarafâ±ndan verilen bir isimdir; aynâ± sureyi yine Muhammed (s), Kur'an'da vazâ± edilen bâ¼tâ¼n ahlakâ± ve metafizik ilkelere iâÿaret ettiâÿi iâšin, "Kitâçb'â±n Anasâ±" (ummu'l-kitâçb) olarak da tanâ±mlamâ±ÿtâ±r (Buhâçrâ±, Kitâçbu't-Tefsâ±r). Ayrâ±ca bkz. Fâçtiha ("Aâšâ±iâ±ÿ" ya da "Giriâÿ") suresine iliâÿkin giriâÿ notumuz. </i>

88. [O halde, hakkâ± inkar eden] birtakâ±m kimselere (63) verdiâÿimiz dâ¼nyevâ± zenginliklerden yana gâÿzâ¼nâ¼ âševirme.

Ve [seni umursamâ±yorlar diye] onlar iâšin â¼zâ¼lme; fakat mâ¼minlere kol kanat ger, (64)

<i>

63 - Filolojik otoriteler, ezvâç âšoâÿul isminin burada "birtakâ±m" insanlar, "bazâ±" kimseler anlamâ±na olup, bazâ± âšaÿdaÿ Kur'an mâ¼tercimlerinin zannettiâÿi gibi "âšiftler" demek olmadâ±âÿâ±nda gâÿrâ¼ÿ birliâÿi iâšindedirler.

</i>

<i>

64 - Lafzen, "mâ¼minler iâšin kanatlarâ±nâ± indir": âÿefkat ve alâšak gâÿnâ¼llâ¼ÿâ¼ dile getiren mecazâ± bir deyim (bkz. 17:24 ve ilgili 28. not.) </i>

89. ve de ki: "Haberiniz olsun, ben [Allah'â±n vaad ettiâÿi] aâšâ±k sâÿziâ¼ uyarâ±câ±yâ±m!" (65)

<i>

65 - Yukarâ±daki parantez iâši ilave, bizce baÿâ±nda el belirtme âÿn takâ±sâ± bulunan en-nezâ±ru'l-mâ¼bâ±n

("aŞşÄ±k sÄ±zÄ±¼ uyarÄ±cÄ±" yahut "aŞşÄ±k aŞşÄ±k uyarÄ±n kiÄ±") tabiri iŞşin dÄ±¼Ä±¼nÄ±¼lebilecek tek tatmin edici aŞşÄ±klama durumundadır. Bu ayet mÄ±¼mkÄ±¼ndÄ±¼r ki, Tesniye xviii, 15 ve 18'de gÄ±¼rÄ±¼len ve bizim 2. sure, 33. notta temas ettiÄ±miz, Tevrat'ta Muhammed (s)'in bir peygamber olarak zuhuru ilÄ±¼kin ihbara iÄ±yaret etmektedir.

</i>

90. [Bir ilahÄ± kelÄ±m baÄ±yÄ±Ä±ladÄ±k sana], (66) tÄ±pkÄ± onu [sonradan] bÄ±¼lÄ±¼p parÄ±şalayanlara indirdiÄ±miz gibi, (67)

<i>

66 - Hem cÄ±¼mlenin oldukÄ±sa kapalÄ± (Ä±cÄ±z taÄ±yÄ±yan) baÄ±ylangÄ±cÄ±na aŞşÄ±klÄ±k getirmek iŞşin, hem de ayetin, Ä±nceki ayetle ve daha geriye giderek 87. ayetle olan mantÄ±kÄ± baÄ±lantÄ±sÄ±nÄ± belirginleÄ±tirmek iŞşin ZemahÄ±yerÄ±'nin yaptÄ±Ä±yÄ± aŞşÄ±klama bu yÄ±¼nedir. </i>

<i>

67 - GÄ±¼rÄ±¼ndÄ±¼Ä±¼ kadarÄ±yla bu ifade, "ilahÄ± mesajÄ±n bir kÄ±smÄ±na inanÄ±p bir kÄ±smÄ±nÄ± inkar eden" Tevrat-Ä±ncil baÄ±yÄ±larÄ±na gÄ±¼nderme yapmaktadır (karÄ±. 2:85) -yani, Tevrat ve Ä±ncil'in yalnÄ±z kendi heva ve heveslerine, yaygÄ±n toplumsal eÄ±yilimlere uyan ilkelerine uyup diÄ±yerlerini gÄ±¼zardÄ± eden ve bÄ±ylece dolaylÄ± biÄ±şimde onlarÄ±n geÄ±şerliliÄ±ni inkar etmiÄ± duruma dÄ±¼Ä±yen kimseler. </i>

91. iÄ±yte onlar, [Ä±ymdi] Kur'an'Ä± da tutarsÄ±z, insicamsÄ±z bir anlam [demeti] (68) olarak gÄ±¼stermek istiyorlar!

<i>

68 - TÄ±cu'l-Ä±ArÄ±s'a gÄ±¼re (Ä±adihe ve Ä±adave maddesi) Ä±Ä±dÄ±n (d: dÄ±d) sÄ±zcÄ±¼Ä±¼nÄ±¼n yukarÄ±daki anlam Ä±rgÄ±¼sÄ±¼ iŞşindeki karÄ±yÄ±lÄ±Ä± bu yÄ±¼nedir: bu, aynÄ± zamanda TaberÄ± ve RÄ±zÄ±'nin yaptÄ±Ä±yÄ± aŞşÄ±klamalara da uygundur (Ä±zellikle sonrakinin ayet hakkÄ±ndaki yorumunun son paragrafÄ±). Sadece dilbilim aŞşÄ±sÄ±ndan olsa dahÄ± aynÄ± derecede kabul edilebilir diÄ±yer bir aŞşÄ±klama: "Kur'an'Ä± kÄ±smÄ±lara/parÄ±şalara ayÄ±ranlar ..." Ä±yeklindedir; yani, Yahudi ve HristiyanlarÄ±n yaptÄ±Ä±yÄ± gibi bir kÄ±smÄ±nÄ± doÄ±rulamÄ±p geri kalanÄ±na Muhammed (s)'in kendi uydurmasÄ± olarak bakanlar. Ne var ki, TaberÄ±'nin de iÄ±yaret ettiÄ±yi gibi, Kur'an'Ä±n ilahÄ± menÄ±yeine inanmayanlarÄ±n onun bir kÄ±smÄ±nÄ±n sÄ±hhatine kanaat getirmeleri muhaldir. DolayÄ±sÄ±yla, bizce ilk aŞşÄ±klama daha tercihe Ä±yayan gÄ±¼zÄ±¼kmektedir. </i>

92. Rabbine andolsun ki, onlarÄ±n hepsini [Hesap GÄ±¼nÄ±¼nde] sorgulayacaÄ±yÄ±z,

93. (hem de) bÄ±¼tÄ±¼n yapÄ±p-ettiklerini hesaba katarak!

94. Ä±yleyse artÄ±k, sana [aŞşÄ±klaman] emredilen Ä±yeyi aŞşÄ±kÄ±sa ortaya koy ve Allah'tan baÄ±ykasÄ±na tanrÄ±sal nitelikler yakÄ±Ä±tÄ±ran o kimseleri kendi hallerine bÄ±rak:

95. Ä±şÄ±¼nkÄ±¼, ilahÄ± mesajÄ± kÄ±¼Ä±¼mseymen, onunla alay edenlere karÄ±yÄ± Biz sana yeteriz;

96. o kimseler ki, Allah'la beraber baÄ±yka tanrÄ±sal gÄ±¼Ä±şlerin de var olduÄ±unu vehmediyorlar; (69) ama nasÄ±l olsa, [gerÄ±şeyÄ±n ne olduÄ±unu] yakÄ±nda Ä±Ä±yrenecekler.

<i>

69 - Lafzen, "Allahla beraber baÄ±yka ilÄ±¼h edinenler (yecÄ±alÄ±n)." Ä±lah sÄ±zcÄ±¼Ä±¼, burada kuÄ±kusuz cins ismi olarak kullanÄ±lan ve "tanrÄ±sal nitelik" taÄ±yÄ±dÄ±Ä±yÄ± vehmedilen her Ä±yeyi kapsayan bir terimdir. Bizim, Ä±şeviride sÄ±zcÄ±¼Ä±¼ Ä±şoÄ±¼ olarak aktarmamÄ±z da buna dayanÄ±yor. </i>

97. SÄ±yledikleri [karalayÄ±cÄ±] Ä±yeylerden Ä±tÄ±¼rÄ±¼ iŞşinin daraldÄ±Ä±nÄ± kuÄ±kusuz, biliyoruz:

98. Fakat sen yine de Rabbinin yÄ±¼celiÄ±ini, sÄ±nÄ±rsÄ±z kudret ve kemalini Ä±vgÄ±¼yle an; [O'nun huzurunda] teslimiyet iŞşinde yere kapanan kimselerden ol,

99. ve Ä±¼lÄ±¼m sana eriÄ±inceye kadar (70) Rabbine kulluk et.

<i>

70 - Lafzen, "eriÄ±mesi muhakkak/kaÄ±şÄ±nÄ±lmaz olan (el-yakÄ±n) sana eriÄ±inceye kadar" Ä±-Kur'an'da "Ä±¼lÄ±¼m"Ä±¼ imÄ±¼ etmek Ä±¼zere sÄ±kÄ±sa kullanÄ±lan bir deyim (BuhÄ±rÄ±, KitÄ±bu't-TefsÄ±r). Bununla birlikte, bkz. sÄ±z konusu terimin Kur'an'da ilk defa geÄ±ştiÄ±yi 74:47. </i>

